

Sygn. akt III AUa 914/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 grudnia 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie III Wydział Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Agata Pyjas – Luty (spr.)
Sędziowie:	SSA Monika Kowalska SSA Halina Gajdzińska
Protokolant:	st.sekr.sądowy Monika Ziarko

po rozpoznaniu w dniu 6 grudnia 2012 r. w Krakowie

sprawy z wniosku **S. S.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.**

o podleganie ubezpieczeniom społecznym

na skutek apelacji wnioskodawcy S. S.

od wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie Wydziału IV Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 24 kwietnia 2012 r. sygn. akt IV U 151/12

o d d a l a apelację.

Sygn. akt III AUa 914/12

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 24 kwietnia 2012 r. Sąd Okręgowy w Tarnowie oddalił odwołania S. S. od dwóch decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w T. z dnia 20 grudnia 2011 r., stwierdzających, że z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej podlega obowiązkowo ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu od 1 października 2001 r., do 31 stycznia 2008 r. i od 1 stycznia 2009 r. do 31 lipca 2011 r. i nie podlega dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu od 1 stycznia 2008 r. do 31 stycznia 2008 r.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że od dnia 30 września 1995 r. S. S. pobierał rentę inwalidzką a następnie rentę z tytułu niezdolności do pracy, wypłacaną mu do dnia 30 września 2001 r. Wobec ustania niezdolności do pracy, decyzją ZUS z dnia 19 października 2001 r. wypłata renty została wstrzymana od dnia 1 października 2001 r. Odwołanie wnioskodawcy od powyższej decyzji zostało oddalone wyrokiem Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 7 marca 2002 r. S. S. prowadzi działalność gospodarczą pod nazwą Galeria (...) na podstawie wpisu do ewidencji działalności

gospodarczej z dnia 15 kwietnia 1991 r. Stosownego zgłoszenia do ZUS na formularzu ZUS ZFA dokonał w dniu 20 stycznia 1999 r. Ponadto dokonał zgłoszenia do ubezpieczenia zdrowotnego w okresie od 1 stycznia 1999 r. do 31 stycznia 2007 r. oraz od 1 lutego 2008 r. Za okres od stycznia 1999 r. do grudnia 2007 r. i od lutego 2008 r. do października 2011 r., zadeklarował jedynie składki na obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne. W okresie od 1 stycznia 2008 r. do 31 stycznia 2008 r. dokonał stosownego zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej i w dokumentach rozliczeniowych w styczniu 2008 r. zadeklarował opłatę składek na ubezpieczenia społeczne. Na przekazanym do ZUS formularzu ZUS ZUA z dnia 15 lutego 2008 r. zadeklarował podleganie dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu od dnia 1 stycznia 2008 r. Wpłać na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych za styczeń 2008 r. dokonał on po obowiązującym terminie opłaty składek. Od 1 lutego 2008 r. do 31 stycznia 2009 r. S. S. pozostawał w stosunku pracy z PPHU (...). K. M. w B.. Z tego tytułu został zgłoszony przez płatnika składek do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego jako pracownik. W okresie od 1 lutego 2008 r. do 31 grudnia 2008 r. pracował w pełnym wymiarze czasu pracy za wynagrodzeniem wyższym niż obowiązująca wówczas kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę, to jest 2.200,00 zł. Od 1 stycznia 2009 r. do 31 stycznia 2009 r. pozostawał zaś w zatrudnieniu w wymiarze 1/2 etatu za wynagrodzeniem niższym niż kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę. Pomimo stosownego pouczenia, nie sporządził dokumentów zgłoszeniowych i rozliczeniowych z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Od 1 sierpnia 2011 r. S. S. pobiera emeryturę.

W tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd Okręgowy, powołując się na przepisy art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 9 ust. 1a, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 4, art. 11 ust. 2 oraz art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. nr 205, poz. 1585 ze zm.), uznał, że odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie. Stwierdził, że podnoszona przez wnioskodawcę okoliczność, iż nie został poinformowany o wydaniu wyroku oddalającego jego odwołanie od decyzji wstrzymującej wypłatę renty z tytułu niezdolności do pracy, nie ma żadnego znaczenia w niniejszej sprawie, bowiem miał on możliwość pojawienia się w sądzie i zapoznania z sentencją orzeczenia oraz jego motywami, a ponadto w jego interesie leżało wystąpienie z wnioskiem o doręczenie wyroku wraz z uzasadnieniem. Skoro odwołujący środków takich nie przedsięwziął, negatywne konsekwencje wynikające z takiego stanu rzeczy obciążają tylko jego osobę i nie może ich przerzucać na Sąd czy organ rentowy. Skoro zatem od dnia 1 października 2001 r. wstrzymano mu wypłatę renty z tytułu niezdolności do pracy, której nie otrzymywał przez kolejne 10 lat, w spornym okresie, tj. od 1 października 2001 r. do 31 stycznia 2008 r., nie był osobą uprawnioną do jej pobierania. Z uwagi na fakt, że w okresie tym prowadził pozarolniczą działalność gospodarczą i nie miał innego tytułu do objęcia go ubezpieczeniem społecznym, zgodnie z treścią art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 12 ust. 1 i art. 13 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, od 1 października 2001 r. do 31 stycznia 2008 r. podlegał obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz ubezpieczeniu wypadkowemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Organ rentowy nie miał przy tym obowiązku informowania ubezpieczonego o konieczności opłacania składek z tego tytułu. Jak bowiem wynika z treści art. 48 powołanej ustawy, to na prowadzącym pozarolniczą działalność gospodarczą spoczywa obowiązek prawidłowego i terminowego opłacania składek (por. wyrok SA w Warszawie z dnia 10 października 2006 r., III AUa 797/06, OSA 2008/2/3, wyrok WSA w Łodzi z dnia 10 marca 2010 r., I SA/Łd 22/10, LEX nr 604881, wyrok WSA z dnia 13 kwietnia 2007 r., V SA/Wa 308/07, LEX nr 334085). Twierdzenia odwołującego o tym, że w styczniu 2009 r. pozostawał w zatrudnieniu w PPHU (...). K. M. w B. w wymiarze pełnego etatu nie znalazły również pokrycia w zgromadzonych w sprawie dokumentach. Sąd Okręgowy uznał też, że w świetle art. 9 ust. 1a ustawy w okresie od 1 stycznia 2009 r. do 31 stycznia 2009 r. odwołujący podlegał obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, gdyż w tym okresie jego podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu stosunku pracy była niższa od kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę. Ponadto, w okresie od 1 stycznia 2008 r. do 31 stycznia 2008 r. wnioskodawca nie podlegał dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, gdyż wniosek o objęcie tym ubezpieczeniem od 1 stycznia 2008 r. złożył dopiero w dniu 15 lutego 2008 r., natomiast z treści art. 14 ust. 1 ustawy wynika, że objęcie dobrowolnie ubezpieczeniem chorobowym następuje od dnia wskazanego we wniosku o objęcie tym ubezpieczeniem, nie wcześniej jednak niż od dnia, w którym wniosek

został zgłoszony. Mając na uwadze powyższe Sąd pierwszej instancji oddalił odwołania od zaskarżonych decyzji na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł odwołujący, zarzucając obrazę przepisów prawa materialnego a to art. 6 k.c. poprzez uznanie, że brak informacji ze strony ZUS o niekorzystnym dla odwołującego rozstrzygnięciu z dnia 7 marca 2002 r. i niewezwanie go do uiszczenia składek z tytułu obowiązkowego ubezpieczenia społecznego jest dopuszczalne i nie narusza jego praw, a także obrazę przepisów prawa procesowego, a to: art. 233 § 1 k.p.c. poprzez nietrafne i złe przeprowadzenie selekcji dowodów oraz rażąco wadliwą ich ocenę, w szczególności poprzez uznanie, że brak uiszczania składek na obowiązkowe ubezpieczenie społeczne wiąże się wyłącznie z jego zaniedbaniem, a nie zaniedbaniem ze strony ZUS oraz błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, iż był świadom tego, że ciąży na nim obowiązek uiszczania składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne z racji prowadzonej działalności pozarolniczej od dnia 1 października 2001 r. do 31 stycznia 2008 r. oraz od 1 lutego 2009 r. do 31 lipca 2011 r. Skarżący wniósł o zmianę wyroku przez uwzględnienie odwołania w całości i uchylenie zaskarżonej decyzji, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Skarżący podniósł, że nie został w żaden sposób poinformowany o wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 7 marca 2002 r. odnośnie wstrzymania od dnia 1 października 2001 r. renty z tytułu niezdolności do pracy, co uniemożliwiało mu jego zaskarżenie. Nie miał też wiedzy o możliwości zapoznania się z sentencją zapadłego w sprawie orzeczenia i ewentualnego wywiedzenia apelacji. W okresie od 1 października 2001 r. do 31 grudnia 2007 r. pozostawał pod ciągłą opieką lekarską, jednak opłacał składki na ubezpieczenie zdrowotne. Oczekiwał na merytoryczne zakończenie złożonego przez niego odwołania sądząc, że zostanie powiadomiony przez Sąd lub ZUS o treści wyroku. Wezwanie sądu nie zawierało pouczenia o konsekwencjach niestawienia się na pierwszą rozprawę oraz nie mówiło nic o sytuacji, jeżeli na tej rozprawie byłby wydany wyrok pod jego nieobecność. ZUS przez dziesięć lat nie powiadomił go o wyroku i nie uświadomił mu ciężących na nim obowiązków, ani też nie upominał się o składki. Zasada zaufania obywateli do prawa i państwa nakładała na urzędników ZUS obowiązek wezwania ubezpieczonego do siedziby organu i **pouczenia go o konsekwencjach** wynikających z nieuiszczenia składek, czy też ze zmiany jego sytuacji po pozbawieniu go prawa do renty. Ponadto odwołujący w okresie od 1 lutego 2008 r. do 31 stycznia 2009 r. pozostawał w stosunku pracy w pełnym wymiarze czasu pracy, a wskazany przez pracodawcę wymiar czasu pracy w styczniu 2009 r. i osiągnięte przez niego zarobki nie odpowiadają treści umowy o pracę i stanowi rzeczywistemu. Jeżeli są w tej kwestii wątpliwości, ZUS winien przeprowadzić stosowne postępowanie administracyjne łącznie z przesłuchaniem świadków tj. jego współpracowników. W konsekwencji zaskarżony wyrok pozostaje oderwany od rzeczywistego stanu faktycznego.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Zaskarżony wyrok odpowiada prawu, albowiem został wydany na podstawie prawidłowo ustalonego stanu faktycznego, który Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własny. Należy się również w pełni zgodzić z prawnym uzasadnieniem stanowiska Sądu pierwszej instancji, gdyż rozstrzygnięcie sprawy nastąpiło w oparciu o właściwie zastosowane przepisy. Natomiast zarzuty apelacji nie znajdują uzasadnionych podstaw.

W pierwszej kolejności stwierdzić należy, iż przepisy ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. nr 205, poz. 1585 ze zm.) w zakresie podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym mają charakter bezwzględnie obowiązujący. Ziszczenie się przesłanek wskazanych w przepisach ustawy skutkuje z mocy prawa objęciem tym ubezpieczeniem. Ustawa nie przewiduje żadnych wyłączeń, w szczególności związanych z niemożnością przypisania ubezpieczonemu odpowiedzialności za brak świadomości w kwestii podlegania ubezpieczeniom czy też w kwestii spełnienia warunków do objęcia ubezpieczeniem społecznym.

Tym samym świadomość skarżącego co do istnienia i treści wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 7 marca 2002 r., którym oddalono jego odwołanie od decyzji organu rentowego, wstrzymującej wypłatę renty z tytułu niezdolności

do pracy od dnia 1 października 2001 r., a tym samym świadomość obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne od tej daty nie ma żadnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Wyrok ten został bowiem prawidłowo ogłoszony na posiedzeniu jawnym, stał się prawomocny i wiąże strony, których dotyczy. Prawo nie uzależnia obowiązywania orzeczeń od wiedzy stron co do ich treści, o ile zostały wydane zgodnie z obowiązującą procedurą. Z tego względu powołana decyzja organu rentowego stała się prawomocna i skutkowałą ustaniem uprawnienia odwołującego do pobierania renty z tytułu niezdolności do pracy od dnia wskazanego w tej decyzji. Możliwość zapoznania się skarżącego z zapadłym w sprawie o rentę wyrokiem stanowi kwestię uboczną, nie mającą wpływu na jego ustawowe obowiązki, które są konsekwencją tego orzeczenia. Niemniej jednak wskazać należy, iż został on powiadomiony o terminie rozprawy i miał prawo się na nią stawić. Uprawnienie to służy między innymi właśnie zapoznaniu się ze stanem sprawy, a rezygnując z niego, skarżący powinien sam zadbać o uzyskanie informacji co do wyniku posiedzenia. Zatem nie został on pozbawiony dostępu do treści orzeczenia ani możliwości obrony swoich praw, lecz sam z nich zrezygnował. Również okoliczność pozostawania pod opieką lekarską nie świadczy o niemożności śledzenia biegu sprawy, zwłaszcza że w tym czasie skarżący podejmował inne czynności formalnoprawne, jak choćby opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne. Z kolei wywody apelacji o obowiązkach sądu i organu rentowego co do pouczenia i informowania ubezpieczonych o ich obowiązkach nie mają żadnego umocowania prawnego. Z zasady zaufania obywateli do państwa nie wynika zobowiązanie organów publicznych do wyręczania stron w wypełnianiu prawnych obowiązków i dbałości o własne interesy. Natomiast przepis art. 48 ustawy systemowej wprost wskazuje, że na prowadzącym pozarolniczą działalność gospodarczą spoczywa obowiązek prawidłowego i terminowego opłacania składek.

Z uwagi na fakt, iż wiedza ubezpieczonego w przedmiocie treści wyroku nie miała żadnego znaczenia w niniejszej sprawie, jedynie na marginesie można zaznaczyć, że jego twierdzenie o braku świadomości zakończenia sprawy o rentę z tytułu niezdolności do pracy jest zupełnie niewiarygodne. Trudno uznać za prawdopodobne, że nie zainteresował się on stanem tego postępowania, wiedząc, że odbyła się rozprawa sądowa. Przede wszystkim jednak fakt, iż przez dziesięć lat ubezpieczony nie otrzymywał renty i nie otrzymywał żadnych zawiadomień o wyznaczonych dalszych posiedzeniach, powinien co najmniej wzbudzić refleksję co do trwania przedmiotowego postępowania.

Nie są również trafne zastrzeżenia skarżącego co do stanu faktycznego w zakresie wymiaru czasu pracy i wynagrodzenia osiąganego z tytułu stosunku pracy w styczniu 2009 r. Sąd pierwszej instancji prawidłowo przyjął, że zgromadzona w aktach rentowych dokumentacja świadczy, iż odwołujący pracował w tym okresie w wymiarze 1/2 czasu pracy za wynagrodzeniem niższym niż minimalne. Powoływana przez niego umowa o pracę nie stanowi wystarczającego dowodu przeciwko tej tezie. Ustalenia te nie budziły wątpliwości zarówno organu rentowego jak i Sądu pierwszej instancji, wobec czego zbędne było przeprowadzanie z urzędu dalszego postępowania dowodowego w tym zakresie. Ciężar udowodnienia faktu przeciwnego spoczywał zaś na skarżącym (art. 6 k.c.).

Z przedstawionych względów, Sąd pierwszej instancji zasadnie uznał, że w spornym okresie, tj. od 1 października 2001 r. do 31 stycznia 2008 r., odwołujący podlegał obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu na podstawie przepisów art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 12 ust. 1 i art. 13 pkt 4 ustawy systemowej, bowiem nie był uprawniony do pobierania renty, zaś w okresie tym prowadził pozarolniczą działalność gospodarczą i nie miał innego tytułu do objęcia go ubezpieczeniem społecznym. Również w okresie od 1 stycznia 2009 r. do 31 stycznia 2009 r. stosownie do treści art. 9 ust. 1a ustawy podlegał on obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, gdyż w tym okresie jego podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu stosunku pracy była niższa od kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę. Ponadto Sąd Okręgowy prawidłowo przyjął, że w okresie od 1 stycznia 2008 r. do 31 stycznia 2008 r. odwołujący nie podlegał dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej, gdyż wniosek o objęcie tym ubezpieczeniem złożył dopiero w dniu 15 lutego 2008 r. (art. 14 ust. 1 ustawy).

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny, uznając apelację za oczywiście bezzasadną, orzekł jak w sentencji wyroku na podstawie art. 385 k.p.c.